

Razvoj bančništva in vrste bank

Banka je po Zakonu o bančništvu delniška družba s sedežem v RS, ki je pridobila dovoljenje Banke Slovenije za opravljanje bančnih storitev in je vpisana v sodni register.

- Je podjetje, ki se ukvarja z bančnim poslovanjem, najema in daje kredite in opravlja storitve denarnega, kreditnega in kapitalnega pomena in druge storitve. (mikroekonomski vidik)
- Je bančni posrednik med potrebo in povpraševanjem po kapitalu in prevzema transakcijsko vlogo (makroekonomski vidik/narodno-gospodarski vidik)

Banka opravlja transakcije:

- Zneskov .. veliko majhnih vlog za velik kredit
- Rokov .. različni roki
- Tveganja .. diverzifikacija
- Prostorska .. nacionalno, lokalno, mednarodno
- Informacij .. iskanje financerjev

VRSTE BANK:

- **Centralna banka .. imenujemo jo tudi banka bank;**

Banka Slovenije je centralna banka RS. Ustanovljena je bila 25.junija.1991.

- o Je pravna oseba javnega prava, ki samostojno razpolaga z lastnim premoženjem.
- o BS ter člani njenih organov so neodvisni in pri upravljanju svojih nalog niso vezani na sklepe in navodila državnih katerihkoli organov, niti se ne smejo nanje obračati po navodila in usmeritve.
- o Vodstvo BS:
  - Svet BS
    - Guverner dr. Boštjan Jazbec
    - Viceguvernerji so 4
    - Mandat traja 6 let
- o Od 1.1.2007, ko je bil v Sloveniji uveden evro, mora BS glede vodenja denarne politike v celoti upoštevati določila Evropske centralne banke
- o **Naloge BS:**
  - Izvaja skupno denarno (monetarno) politiko
  - Soupravlja uradne devizne rezerve držav članic skladno s Pogodbo o ustanovitvi Evropske skupnosti
  - Podpira nemoteno delovanje plačilnih sistemov.
- **Evropska centralna banka**
  - o Sedež ima v Frankfurtu, je nosilka skupne denarne politike evroobmočja (države članice EU, ki so uvedle € - Evrosistem)
  - o **Osnovne naloge**, ki jih izvaja Evrosistem, so:
    - Določanje in izvajanje denarne politike evroobmočja
    - Izvajanje deviznih poslov
    - Držanje in upravljanje uradnih deviznih rezerv držav članic evroobmočja
    - Podpiranje nemotenega delovanja plačilnih sistemov
  - o Da lahko država članic EU uvede evro mora izpolniti določene kriterije – to so tako imenovani konvergenčni (maastrichtski) kriteriji. Konvergenčni kriteriji se nanašajo na doseganje:
    - Nizke stopnje inflacije (visoka inflacija – denar izgubi vrednost)
    - Zdravih javnih celic
    - Nizke stopnje obrestnih mer
    - Stabilnih tečajnih valut
- **Poslovne banke**
  - o Ponuja finančne storitve in zagotavlja nemoten pretok finančnih sredstev v gospodarstvu, cilj poslovanja je dobiček.
  - o Ločimo:
    - Univerzalne banke: ukvarjajo se z vsemi bančnimi posli tako za prebivalstvo kot za podjetja
    - Specializirane: samo ena vrsta poslov (depozitne, kreditne, hranilnice, ..)

- V Sloveniji je 21 bank.

POSLOVANJE BANK

Banka je po Zban (Zakon o bančništvu) d.d. s sedežem v RS, ki je pridobila dovoljenje Banke Slovenije za opravljanje bančnih storitev.

Osnovni kapital : 5 000 000 €. Delnice banke se morajo glasiti na ime.

Načela za finančno uspešnost banke – načela BAP

- Likvidnost
  - o Solventnost .. trajno mora biti sposobna
  - o Zlato bančno pravilo .. kratkoročne vire banka plasira/vloži v kratkoročne plasmaje, za določene plasmaje/vloge mora razpolagati z dolgoročnimi sredstvi
  - o Depozit=vloga=plasma
- Načelo varnosti
  - o Vloge bodo vrnjene vlagateljem, banka pa se mora zavarovati pred tveganji, da poslovni partnerji banke ne bi v dogovorjenem času izvršili svojih obveznosti do nje.
- Načelo rentabilnosti
  - o Banke usmerjajo svoje naložbe tako, da bodo dale čim boljše poslovne rezultate (dobiček). Prihodki banke morajo biti večji od izdatkov.
- Načelo tržnosti
  - o Delovanje banke je usmerjeno k optimalni zadovoljitvi potreb komitentov ob doseganju čim večjega dobička.

OBRESTI IN VRSTE OBRESTNIH MER

Obresti so nadomestilo za uporabo določenega zneska denarja. Odvisne so od:

- Glavnice (izposojeni znesek)
- Časa obrestovanja
- Višine obresti
- Načina izračunavanja

NAČINI OBRAČUNAVANJA

- o Anticipativni način obrestovanja .. obresti plačamo vnaprej, izračunamo jih od končne glavnice.
  - o Dekurzivni način .. od začetne glavnice, plačujemo sproti ali ob koncu – običajno na banki
  - o Navadni obrestni račun .. izračunamo od začetne glavnice
  - o Obrestno-obrestni račun .. računamo od začetne glavnice in že doseženih obresti
  - o Amortizacija kredita = odplačevanje kredita
  - o Anuitetno plačevanje kredita = vsak mesec plačamo isto
  - o Obročno odplačevanje kredita = različni obroki, saj vsak mesec plačamo enak znesek glavnice in obresti za tisti mesec
  - o Interkalarni obresti .. obresti od prvega dne črpanja kredita do prvega dne v mesecu, ko plačamo prvo anuiteto
  - o Efektivna obrestna mera .. ščiti potrošnika, da lahko prepozna dejansko ceno kredita; vsi dodatni stroški poleg obresti so preračunani v obrestno mero
  - o Euribor .. medbančna referenčna obrestna mera znotraj EMU, po kateri so banke pripravljene deponirati denar pri drugi banki; 1 mesečni (0,224), 3 mesečni (0,342), 6 mesečni (0,342), 12 mesečni (0,55)
-
- Fiksna obrestna mera .. vnaprej točno določena in se ne spreminja; manjše tveganje, višje obresti
  - Variabilna .. (spremenljiva) obrestna mera
    - o EURIBOR + fiksni pribitek banke .. marža banke

VODENJE IN NADZOR BANKE

Vodenje:

- Vodi uprava .. Vsaj 2 člana, ki banko skupaj zastopata v pravnem prometu
- Člani uprave solidarno odgovarjajo banki za škodo, ki je nastala kot posledica kršitve njihovih dolžnosti

Nadzorni svet:

- Nadzira poslovanje banke ali hranilnice-> pristojnosti po ZGD(zakon o gosp. družbah)
  - o Ostale pristojnosti
    - Daje soglasje upravi k določitvi poslovne politike banke, finančnega načina banke, organizacijskega sistema notranjih kontrol
    - Člani nadzornega sistema solidarno odgovarjajo banki

Skupščina

- Sklic skupščine
  - o Določila ZGD
  - o Dodatno lahko v posebnih primerih skliče skupščino tudi BS
  - o Prenehanje delovanja banke je podrobno opredeljeno v ZBan in ZFPPIPP – Zakona o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju

RAČUNOVODSTVO BANK

Temeljna računovodska izkaza sta bilanca stanja in izkaz uspeha.

BILANCA STANJA BANKE

Aktiva – naložbe	Pasiva – obveznosti
Denar	Vloge domačih bank
Kredit bankam	Vloge tujih bank
Kredit nebančnemu sektorju .. podjetjem, gospodinjstvom, državi, tujini	Vloge nebančnega sektorja .. podjetij, gospodinjstev, obveznosti tujcev, države
Vrednostni papirji .. kratkoročni, dolgoročni	Vrednosti papirji
Kapitalske naložbe	Rezervacije
Ostala aktiva	Podrejene obveznosti
	Kapital
	Ostala pasiva (plače, obresti)

IZKAZ USPEHA BANKE

+	Obrestni prihodki	1
-	Obrestni odhodki	2
=	Neto obrestni prihodki	3=1-2
+	Neobrestni prihodki	4
-	Neobrestni odhodki	5
=	Neto neobrestni prihodki	6=4-5
=	Bruto dohodek banke	7=3+6
-	Operativni stroški	8
=	Neto dohodek	9=7-8
+/	Neto rezervacije	10
-		
=	Poslovni izid pred obdavčitvijo	11
-	Davki	12
=	Poslovni izid po obdavčitvi	13=11-12

Prodajne poti v bančništvu

- Poslovalnice
- Pisemska sporočila
- Obisk bančnika na domu

- Samopostrežno poslovanje .. bankomat
- POS .. elektronska prodajna mesta
- Telefonsko bančništvo
- Direktno bančništvo .. e-bančništvo
- Elektronski denar

PРАВNA UREDITEV BANK IN HRANILNIC V SLOVENIJI

Temeljni zakoni:

- Zakon o bančništvu
- Zakon o Banki Slovenije
- Zakon o deviznem poslovanju
- Zakon o plačilnem prometu
- Zakon o uvedbi evra
- Zakon o državni statistiki

Zakoni, ki se navezujejo na poslovanje bank

- Zakon o trgu finančnih instrumentov
- Zakon o potrošniških kreditih
- Zakon o varstvu potrošnikov
- Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma
- Zakon o varstvu osebnih podatkov
- Zakon o investicijskih skladih in družbah za upravljanje, ...

Zakon o bančništvu

- Ima več kot 400 členov
- Zadnji ZBan – 1 (UPB 5) iz leta 2011

Zakon ureja:

- Pogoje za ustanovitev, poslovanje, nadzor in prenehanje kreditnih institucij s sedežem v RS in
- Pogoje pod katerimi lahko osebe s sedežem zunaj RS opravljajo bančne posle v RS

Zakon o varstvu potrošnikov

- Ureja pravice potrošnikov in potrošnic pri ponujanju, prodajanju in drugih oblikah trženja blaga in storitev s strani podjetij in določa dolžnosti državnih organov in drugih subjektov, ki te pravice zagotavljajo

Zakon o varstvu osebnih podatkov

- Določa pravice, obveznosti, načela in ukrepe, s katerimi se preprečujejo neustavni, nezakoniti in neupravičeni posegi v zasebnost in dostojanstvo posameznika oz. posameznice pri obdelavi osebnih podatkov

Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma

- Določa ukrepe, pristojne organe ter postopke za odkrivanje in preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma

Zakon o uvedbi Evra

- € je bil uveden 1.1.2007, dvojni obtok (€ in SIT je veljal od 1 – 15 januarja 2007)

Zakon o plačilnem prometu

- Ureja opravljanje plačilnega prometa, razmerja med poslovnimi bankami, BS in komitenti, izdajanje elektronskega denarja, ureja tudi poročanje Ajpesu za statistiko.

BANČNE STORITVE

Bančni posel je menjava denarja v različnih oblikah med ponudnikom in odjemalcem bančnih storitev (bančni komitenti)

VRSTE:

- o Pasivni ali mobilizatorski
- o Aktivni ali kreditni
- o Nevtralni ali posredniški

a) Glede na rok

a. Aktivne posle ločimo glede na rok:

- Kratkoročne; krediti, nakup vrednostnih papirjev
- Dolgoročne; krediti, kapitalski vložbi, nakup dolžniških VP (obveznic)

b. Pasivni bančni posli .. z njimi banka pridobiva prosta denarna sredstva (pasivna stran BS)

- Banka je dolžnik in plačuje pasivne obveznosti (kratkoročna emisija denarja, izdaja VP, najemanje kreditov, dolgoročno sprejemanje vezanih depozitov, ...)

b) Glede na vrste komitentov

- Dolgovi do bank
- Dolgovi do strank, ki niso banke .. gospodinjstva, gospodarstvo, država
- Izdani VP

NEVTRALNI BANČNI POSLI

- Banka ni ne dolžnik ne upnik
- Je strokovni servis, ki opravlja storitve za svoje komitente
- Zaračunava provizijo

Ti posli so: opravljanje plačilnega prometa, posojanje sefov, odpiranje akreditivov, izdajanje kreditnih pisem, nudenje različnih nasvetov, nakup in prodaja VP

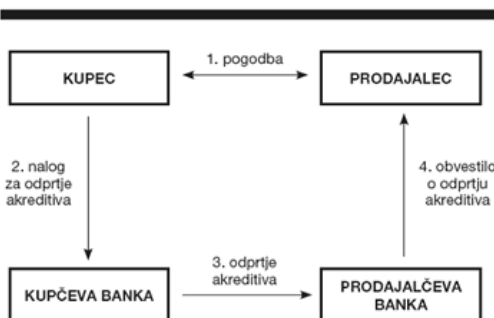
BANČNA GARANCIJA je instrument zavarovanja plačil. Banka se z bančno garancijo zaveže, da bo v primeru, ko naročnik garancije svojih obveznosti ne bo izpolnil, ona izpolnila njegove obveznosti, a le do višine zneska, določenega v bančni garanciji.

PLAČILNI PROMET .. pravno razmerje med 3 ali več člani plačilnega sistema v zvezi z medsebojno poravnavo denarnih obveznosti (medbančni plačilni sistem), kadar stranki nimata pri isti banki – izmenjava informacij med bankami.

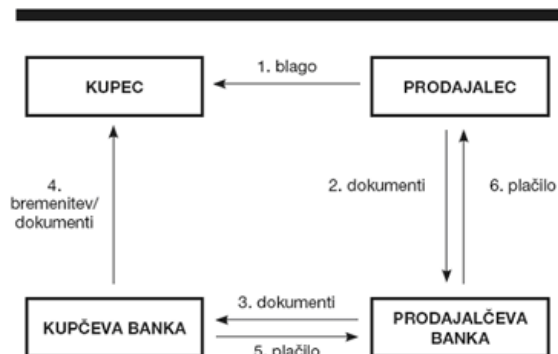
DOKUMENTARNI AKREDITIV

- Plačilni in zavarovalni instrument
- Uporaba v mednarodni trgovini
- Pisna obveza kupčeve banke, da bo plačala prodajalcu preko potrdilne (konfirmne) banke, protivrednost predloženih dokumentov. Dokumentarni akreditiv je nepreklicen in časovno omejen.

SCHEMATSKI PRIKAZ ODPIRANJA AKREDITIVA

SCHEMATSKI PRIKAZ KORIŠČENJA IN LIKVIDACIJE AKREDITIVA

DOKUMENTARNI INKASO .. poslovanje s finančnimi in komercialnimi dokumenti (finančni: menica, ček; komercialni: faktura, prevozni dokument)

Vloga banke je posredovanje ustreznih dokumentov in izvršitev plačil.

PLAČILNE KARTICE

- Debetne
- Kreditne
- Posojilne
- Predplačne .. za storitve telefona, parkirnine
- a) **Debetne** .. vezane so na tekoči račun, ko opravimo ali dvignemo gotovino nas banka takoj bremeni za dvig gotovine .. BA, MAESTRO
- b) **Kreditne** .. kartice z odloženim plačilom; izdajatelj kartice nas za opravljene nakupe obremeni samo 1x v mesecu do plačila pa nas kreditira .. VISA, EUROCARD, AMERICAN EXPRES, DINERS
- c) **Posojilne kartice** izdajajo banke in podjetja, omogočajo nakupe na obročno plačevanje .. VISA, KARATANA, MERKATOR PIKA

IZVEDENI FINANČNI INSTRUMENTI

- Z njimi se lahko obvladujejo tveganja deviznih tečajev, cen surovin , ..
- **TERMINSKI POSLI** .. nakup ali prodaja na določen dan po danes določenem tečaju, ceni -> OBVEZEN
- **VALUTNA TVEGANJA** – swap .. hkrati nakup in prodaja enakega zneska iste valute na določen dan v prihodnosti po izbranem tečaju
- **VALUTNA OPCIJA** .. imetnik opcije ima pravico, ne pa obveznosti, nakup dogovorjenega zneska valute na določen dan po izbranem tečaju
  - o Opcija
    - Krompir pri meni 0,90 centov na določen dan
    - Na trgu 1€ na določen dan
- RAZLIČNE KOMBINACIJE IZVEDENIH FINANČNIH INSTRUMENTOV

BORZNO POSREDNIŠTVO

- Nakup in prodaja VP na Ljubljanski borzi in na tujih kapitalskih trgih
- Upravljanje premoženja
- Investicijsko svetovanje
- Vzajemni skladi

POSLOVNA ETIKA V BANČNIŠTVU

- Bančna stroka ima veliko odgovornost do javnosti, zato morajo ravnati še posebej skrbno in moralno etično
- Kodeks je prostovoljni zapis načel, po katerih se ravnaajo članice Združenja bank Slovenije – Kodeks poslovne etike članic Združenja bank Slovenije
- ZBS združuje banke, hranilnice in lizniške družbe
- Članice ZBS lahko prejemajo svoje kodekse, ki pa ne smejo zmanjševati pravic Koseksa ZBS
- Bančnik mora imeti vsa potrebna strokovna znanja ob tem pa upoštevati tudi etične vrednote

VSEBINA KODEKSA

- Z vsebino kodeksa mora biti seznanjen vsak zaposleni in delo opravljati v skladu s kodeksom
- Obsega: splošne določbe, temeljna načela, odnos članic ZBS do strank, odnos med članicami, reklama in komuniciranje, končne določbe
  - o **Temeljna načela**
    - Varovanje oglada
    - Zaupnost razmerja
    - Zaščita pravic in koristi stranke
    - Vestnost, poštenost in skrbnost
    - Izobraževanje in napredek stroke
  - o **Odnos do strank**
    - Upoštevanje potreb in želja
    - Pripombe in predlogi .. pisni odgovor na pisne pripombe
    - Reševanje pritožb .. hitro, miren način
    - Varovanje zaupnih podatkov
  - o **Odnos med članicami ZBS**
    - Medsebojna solidarnost .. skupno ohranjanje ugleda in zaupanje strank
    - Sodelovanje članic ZBS v primeru finančnih težav podjetja, komitenta banke

REKLAMA IN KOMUNICIRANJE

- Poštenost in resničnost
- Konkurenčno delovanje
- Komuniciranje z javnostjo, ki ne posega v ime in podobo drugih članic